

Spis treści

Wstęp: O pojęciu ideologii artystycznej	3
I. Ideologie artystyczne – sformułowane w wystąpieniach programowych poetów i krytyków . . .	14
„Już nie potrzebujemy”	15
„Pół-prywatny” klasycyzm Miłosza	24
Bez awangardy	31
Realizm socjalistyczny – dywersje i odchylenia	37
Odchylenie pierwsze: klasycyzm „Kuźnicy”	42
Odchylenie drugie: „majakowszczyzna”	44
Szansa ludowości	47
Zarysy realizmu	47
Wizjonerzy, konstruktorzy wyobraźni i...	52
Wizja – tak, równanie – nie	56
Turpizm albo (jeszcze raz) realizm	67
Poezja „słowiarska” – poezja lingwistyczna	77
Poezja „Wnucząt”. Formulizm	96
Dlaczego 1965?	102
II. Horyzonty słowa poetyckiego	106
Horyzont lingwistyczny: poezja wobec języka	109
Horyzont historycznoliteracki: poezja wobec poezji	130
Oferta tradycjonalistyczna	132
Tradycjonalizm wojenny	133
Oferta stylizatorska	148
Poetyka stylizacji: <i>Kwiaty polskie</i> Tuwima	152
Oferta kontynuacyjna	166
Poezja kontynuacji: Krzysztof Kamil Baczyński	168
Oferta konfrontacyjna	184
Horyzont estetyczny: poezja wobec innych sztuk	195
Dramat estetyzmu: Tadeusz Gajcy	209
III. Poeta wśród ideologii artystycznych współczesności (Zbigniew Herbert)	220
„Pół-prywatny” klasycyzm Herberta	222
Kunszt nieprostej prostoty (przeciw „dwujęzyczności”)	229
Między horyzontami poezji (lingwistycznym i historycznoliterackim)	232
W gramatyce kultury	235
„Wyobraźniowiec” czy „suchy moralista”?	240
Między wiernością a zdradą	242
Tezy i antytezy	246
„Możemy na tym poprzestać”?	250
Jeszcze raz – w sprawie wyobraźni	254
Zakończenie: Horyzont etyczny	255
Indeks osób	257

Indeks osób

Abramowska Janina 142
 Andersen Hans Christian 237
 Andrzejewski Jerzy 151
 Apollinaire Guillaume 36
 Arystoteles 53, 75, 106, 121
 Asnyk Adam 155

 Bach Johann Sebastian 201
 Bochtin Michail 7, 9, 40, 79, 107, 151
 Baczyński Krzysztof Kamil 4, 19–21, 23–24, 31, 33,
 55–56, 81–82, 99, 168–184, 210, 221, 223, 235
 Baka Józef 45
 Balbus Stanisław 107
 Balcerzan Edward 4, 19, 46, 49, 99, 103, 105–106,
 108, 116–117, 132, 159, 161, 172, 198, 204, 208,
 250
 Balzac Honoré de 163
 Barańczak Stanisław 5, 19, 83, 85, 87, 100–101,
 103, 105, 136, 244, 249
 Bartelski Lesław M. 18, 20
 Bartoszyński Kazimierz 6, 12
 Batory Stefan 135
 Baudelaire Charles 53, 70
 Baudouin de Courtenay Jan Niecisław 77
 Bąk Wojciech 34
 Beckett Samuel 71
 Beethoven Ludwig van 201, 238
 Beksiński Zdzisław 39, 197
 Białostocki Jan 204
 Białoszewski Miron 4–5, 55–57, 72, 80, 82, 85–89,
 91–93, 99, 104, 112–115, 129, 131, 199, 203–
 204, 206–207, 216, 220, 226, 228–229, 244
 Bieńkowski Zbigniew 51, 55–56, 58–60, 82, 102,
 106
 Biernat z Lublina 142
 Bizan Marian 21, 170
 Black Max 145
 Blok Aleksandr 127
 Błoński Jan 5, 39, 45, 47, 56, 88, 183, 227
 Boileau Despréaux Nikolas 222

Bolszakow Konstantin 116
 Bordowicz Zenon Maciej 96, 100–101
 Borejsza Jerzy W. 165
 Borowski Tadeusz 20, 44, 221
 Borowy Waław 19
 Boy zob. Żeleński-Boy Tadeusz
 Brandys Kazimierz 51
 Brecht Bertolt 249
 Breton André 54
 Brodzka Alina 52
 Broniewski Władysław 4, 34, 38, 45, 139, 143–144
 Brudnicki Jan Z. 4
 Bryll Ernest 99, 184
 Brzękowski Jan 19, 54–55, 59
 Brzozowski Tadeusz 25, 52
 Budrecki Lech 46
 Budzyk Kazimierz 110
 Bugaj Jan zob. Baczyński Krzysztof Kamil
 Bujnicki Tadeusz 4, 38
 Burek Tomasz 99
 Burkot Stanisław 4, 221
 Bursa Andrzej 4–6, 69, 208–209
 Burtowy Wojciech 8
 Bystron Jan Stanisław 8

 Cervantes Saavedra Miguel de 169, 192
 Cézanne Paul 26
 Chlebnikow Wielimir 16, 115
 Chopin Fryderyk 139, 201
 Chrzastowska Bożena 4
 Ciekliński Piotr 142
 Conrad Joseph (właśc. Józef Teodor Konrad Korze-
 niowski) 242
 Corneille Pierre 137
 Corregio (właśc. Antonio Allergi) 127
 Cortázar Julio 126
 Culler Jonathan 13
 Cycon 101
 Czachorowski Swen Stanisław 101, 228
 Czachowska Jadwiga 221

- Czachowski Kazimierz 34
 Czaplewicz Edward 7
 Czechowicz Józef 18–19, 54–56, 62, 81, 200
 Czermińska Małgorzata 159, 216–217
 Czernik Stanisław 14
 Czyż Stanisław 101
 Czyżewski Tytus 55
- Danek Danuta 124
 Dante Alighieri 194
 Darwin Karol 80
 Dąbrowski Witold 116
 Dłuska Maria 110, 200
 Dobrzyńska Teresa 143
 Doroszewski Witold Jan 8
 Dostojewski Fiodor 3, 7, 90, 151, 192
 Doyle Artur Conan 152
 Drewnowski Tadeusz 44
 Ducrocq A. 92
 Duncan Isadora 238
 Dybciak Krzysztof 4
- Eco Umberto 196
 Eichenbaum Boris 5, 40, 159
 Eliot Thomas Stearns 29, 82, 102
 Eluard Paul 41
 Empedokles z Akragas 121
- Faryno Jerzy 238
 Faulkner William 61
 Faye Jean Pierre 12
 Fedeci Ziemowit 160
 Feliński Alojzy 29
 Ficowski Jerzy 47, 82, 222
 Flaszyn Ludwik 105
 Flukowski Stefan 159, 206, 208
 Fredro Aleksander 138, 207
 Freud Sigmunt 55, 80, 178, 237
- Gajcy Tadeusz 10, 18, 20–21, 23, 28, 56, 76, 168, 209–219, 221
 Gałczyński Konstanty Ildefons 44, 55, 166, 201–202, 207, 227, 234
 Garczyński Stefan 21–22
 Gauguin Paul 238
 Gąsiorowski Krzysztof 96, 98–102
 Gielniak Józef 154
 Gierowski Stefan 8
 Głowacki Janusz 99
 Głowiński Michał 4–5, 8, 10, 12–13, 15, 68, 76, 104, 111, 121, 133, 145, 152–153, 162, 180, 200, 207, 211, 216, 252
- Goethe Johann Wolfgang 171
 Gogh Vincent van 54
 Gogol Nikołaj 159
 Gołąb Zbigniew 108
 Gombrowicz Witold 80, 135
 Gomulicki Juliusz Wiktor 118, 198
 Gorenkowa Anna 107
 Goreń Andrzej 107
 Górnicki Łukasz 132, 142
 Górny Wojciech 46
 Górzański Jerzy 96
 Grabowski Jerzy 196
 Grabska Elżbieta 54
 Grochowiak Stanisław 56, 69, 72–74, 104, 115, 127, 199, 228
 Gronczewski Andrzej 4
 Grottger Artur 135
 Gruszczyński Krzysztof 45
 Grześczak Marian 65
- Harasymowicz Jerzy 55–57, 61, 64, 69, 123–124, 127–128, 228, 241
 Hasior Władysław 54
 Hauser Arnold 13
 Hegel Georg Wilhelm Friedrich 106, 196
 Heinz Adam 78, 92, 108, 192
 Herbert Zbigniew 10–11, 37, 55, 64, 69, 72, 104–105, 117, 184–185, 194, 204–206, 220–255
 Hérédia José Maria de 57
 Hertz Paweł 14, 21, 47, 170
 Heym Georg 238
 Hikmet Nazim 41
 Hitler Adolf 165
 Homer 57, 121, 137, 183, 211, 253
 Horacy 227, 237
 Hugo Victor 192
 Huizinga Johan 151
 Humboldt Wilhelm von 78
 Husserl Edmund 230
 Hutnikiewicz Artur 118–119, 135
- Iłakowiczówna Kazimiera 144, 147–148
 Ingarden Roman 12, 53, 67–68, 75, 77, 121
 Iredyński Ireneusz 75–76, 99, 101
 Irzykowski Karol 16–17, 119, 131, 222
 Iwaszkiewicz Jarosław 4, 40, 50, 122–127, 146–147
 Izajasz 237
- Jakobson Roman 5, 12, 46, 48, 111–112, 114–118, 197, 229

Jakubowski Jan Zygmunt 251
 Janicka Krystyna 33
 Janion Maria 5, 80, 108, 170, 214
 Janus Elżbieta 252
 Japola Józef 145
 Jarema Maria 32, 150
 Jasiński Bruno 19, 38, 154, 167, 198
 Jastrun Mieczysław 4, 30, 36, 40–41, 45, 49–50, 56,
 104, 131, 132, 144, 190
 Jastrzębski Zdzisław 20
 Jaworski Stanisław 16, 19
 Jerzyna Zbigniew 96, 100–102
 Joyce James 180
 Jung Carl Gustav 108

 Kajtoch Jacek 72
 Kaligula 238–239
 Kaliszewski Andrzej 239–240
 Kamiński Wasyl 115
 Kamińska Anna 11, 222, 238, 240–241
 Kamińska Krystyna 204
 Kant Immanuel 94, 208, 243
 Kantor Tadeusz 167
 Karasek Krzysztof 100
 Karpiński Franciszek 198
 Karpowicz Tymoteusz 60–61, 76, 82, 89–91, 104–
 105, 127, 222, 250
 Kasperski Edward 7
 Kasprończak Jan 18
 Kasprzyk Krystyna 78, 85
 Kayser Wolfgang 5
 Kennedy John Fitzgerald 206, 208
 Kerényi Gracja 86
 Kleiner Juliusz 158
 Klemperer Victor 5
 Klak Tadeusz 35, 233
 Kmita-Piorunowa Aniela 20, 108
 Kochanowski Jan 132–133, 138, 141–142, 201, 237
 Kochowski Wespazjan 132
 Kolberg Oskar 47
 Konopnicka Maria 146
 Kopczyńska Zdzisława 81
 Korczak Janusz 152
 Kostkiewiczowa Teresa 5, 113, 121, 153
 Koziół Urszula 105
 Koźmian Kajetan 29, 70
 Krasicki Ignacy 149
 Krasiński Zygmunt 45, 146, 149
 Kruczonych Aleksiej 115
 Kruszewski Mikołaj 77
 Korzybski Alfred Habdank 78
 Kropotkin Piotr 238
 Krynicki Ryszard 100, 105, 227, 238, 247

Krzyżanowski Julian 20
 Kubiak Tadeusz 43–44, 47
 Kułtuniak-Abramowska Janina zob. Abramowska
 Janina
 Kurecka Maria 92, 151
 Kurek Jalu 35
 Kwiatkowski Jerzy 5, 55–56, 58–59, 63, 103, 105
 145, 218, 229, 240

 Lam Andrzej 17
 Landman Adam 196
 Landowska Wanda 134
 Laskowicz Krystyna 203
 Latawiec Bogusława 13, 99, 226
 Lechoń Jan 45, 134–137, 140–141, 143–144,
 146–147
 Lem Stanisław 12, 92
 Lenin Władimir 40
 Leonardo da Vinci 93, 237
 Lessing Gotthold Ephraim 107
 Leśmian Bolesław 4, 15, 82, 93, 133, 145, 149, 152,
 176, 179–180, 199, 211, 233–234
 Lévi-Strauss Claude 5, 166
 Liebert Jerzy 126
 Linke Bronisław W. 217
 Lipski Jan Józef 104, 228
 Lisiecka Alicja 199
 Lukács György 5

 Łapiński Zdzisław 5
 Lotman Jurij 43, 115–116, 161–162, 239
 Łukasiewicz Jacek 4–5, 13, 42–43, 46, 104, 228

 Maciąg Włodzimierz 37, 50, 221
 Maciejewska Irena 4, 147
 Maciejewski Janusz 5
 Macużanka Zenona 101
 Majakowski Władimir 16, 38, 40, 43–46, 51,
 172, 189–190
 Makowski Stanisław 158
 Makowski Zbigniew 110, 247
 Makuszyński Kornel 126
 Malewicz Kazimierz 204
 Mandalian Andrzej 45, 116
 Mandelsztam Osip 29
 Mann Thomas 11, 92, 228–229
 Marek Aureliusz 229, 238
 Markiewicz Henryk 5, 9, 14, 19–20, 96, 100, 108,
 111, 121, 145
 Marks Karl 66, 237
 Matejko Jan 141, 144
 Matuszewski Ryszard 34, 45, 82–83, 95

Mayenowa Maria Renata 43, 46, 110–111, 114–115, 121, 124, 252
 Miciński Tadeusz 54, 149, 192
 Michalski Hieronim 34–36
 Mickiewicz Adam 20, 28, 44, 69–71, 83–84, 126, 131, 134, 139–140, 144–146, 149, 152, 157–159, 168–172, 180, 184, 186–188, 214, 223, 233, 236–237
 Miczka Tadeusz 239
 Milewski Tadeusz 78
 Miedzyrzecki Artur 99–100, 104
 Miłosz Czesław 4, 18–19, 24–31, 33, 36, 42, 58, 81, 88, 117–120, 129–130, 151, 160, 225, 249
 Miriam zob. Przesmycki Zenon
 Młodzeniec Stanisław 199
 Młynarski Wojciech 99
 Mochnacki Maurycy 20
 Modzelewska Natalia 151
 Molière (właśc. Jean Baptiste Poquelin) 207
 Morawska Hanna 54
 Morawski Stefan 21
 Morris Charles 8
 Morsztyn Jan Andrzej 149
 Morus Thomas 229
 Moskalowa Alicja H. 14
 Mozart Wolfgang Amadeus 139
 Mukarovský Jan 111, 241, 255
 Mussolini Benito 165

Nagy Laszlo 238
 Nastulanka Krystyna 229–230, 235, 241, 244
 Neruda Pablo 41
 Nietzsche Friedrich 14
 Norwid Cyprian 19, 20, 22, 24, 26, 29, 102, 118, 130, 141, 149, 152, 174, 198–199, 202, 215, 223
 Nowaczyński Adolf 251
 Nowaczyński Piotr 180
 Nowak Tadeusz 4, 55–56, 58
 Nowicki Krzysztof 99

Okopień-Sławińska Aleksandra 5, 41, 111, 113, 121, 207, 252
 Oppman Artur 146
 Or-Ot zob. Oppman Artur
 Ożóg Jan Bolesław 14, 58
 Orłowski Hubert 11
 Orzeszkowa Eliza 155

Panas Władysław 14
 Paris Jean 12
 Parnicki Teodor 239
 Pawlikowska-Jasnorzewska Maria 145

Peiper Tadeusz 16–19, 23, 32, 35–36, 54, 56, 59, 80, 89, 104, 223, 250
 Pelc Jerzy 8
 Perykles 141
 Picasso Pablo 54
 Piłsudski Józef 159
 Platon 185
 Podbielski Henryk 53
 Podkowiński Władysław 193
 Pogonowski Wojciech 125
 Polański Kazimierz 108
 Pollak Seweryn 45, 117
 Poniatowski Józef 135
 Porębski Mieczysław 203, 207, 228
 Prokofjew Aleksandr 201
 Prokop Jan 5, 104, 233
 Proust Marcel 160
 Przesmycki Zenon 156–157
 Przybora Jeremi 199
 Przyboś Julian 3–4, 10, 16, 18, 31, 33–36, 41, 47, 54–61, 63, 69–76, 81–85, 88–90, 92, 103–104, 116, 119, 122, 127–130, 141, 184–190, 199, 202–203, 229, 250
 Przybylski Ryszard 228, 240, 246, 249
 Przybyszewski Stanisław 98
 Pstrowski Wincenty 45
 Pszczołowska Lucylla 40, 81, 111, 200
 Puszkina Aleksandr 20, 48, 152–153, 160, 162
 Putrament Jerzy 41

Rabelais François 107
 Rafael (właśc. Raffaello Santi) 89
 Redliński Edward 99
 Rembrandt Harmenszoon van Rijn 208–209
 Richard Jean Pierre 5
 Rimbaud Jean Arthur 64, 152–153, 156
 Rej Mikołaj 149
 Reymont Władysław 224–225
 Rogoziński Julian 98–99, 101
 Romicki R. 92
 Rymkiewicz Jarosław Marek 99, 105, 166, 228, 234
 Ronsard Pierre 71
 Roubaud Jacques 12
 Różewicz Tadeusz 3, 4, 10, 33–35, 55–56, 62–65, 69, 72–73, 76–77, 82, 104, 184–185, 191–194, 205, 221, 224, 226, 232–233
 Rublow Andriej 126

Sadowska Barbara 96, 99–100
 Saloni Zygmunt 115
 Sandauer Artur 5, 11, 34, 40–41, 45, 50, 59, 84–85, 104, 160, 162, 172, 228

- Sapir Edward 78
 Saussure Ferdinand de 40, 77–78, 85, 107
 Sawicka Jadwiga 83
 Sawicki Stefan 6, 14, 81, 180
 Schaff Adam 78
 Schiller Friedrich 170, 201
 Schipper Henryk 155
 Siatkowski Zbigniew 3
 Siedlecki Franciszek 115
 Sito Jerzy S. 131, 198
 Sienkiewicz Henryk 161, 224–225
 Skarbowski Jerzy 200
 Skórnicki Jerzy 72
 Sławiński Janusz 5, 12, 14, 16, 18, 21–22, 51–52, 56–57, 65, 79–82, 87, 90–91, 94, 101, 103–104, 107, 111–113, 121, 124, 153, 216, 249–250
 Słonimski Antoni 70, 75, 115, 163
 Słota 234
 Słowacki Juliusz 19–21, 22–24, 130, 139–140, 152–153, 157–159, 170–171, 174, 184, 187–190, 193, 215, 233
 Słucki Arnold 102
 Sokrates 250
 Soupault 65
 Spinoza Baruch 226, 238–239
 Spitzer Leo 5
 Sprusiński Michał 136
 Sroczyńska Zofia 117
 Stabryła Stanisław 148–149, 244
 Stachura Edward 96, 99–100
 Staiger Emil 5
 Staff Leopold 141, 144, 146–147, 156, 167, 191, 196, 224, 227
 Stalin Josif 37, 99
 Stande Ryszard 38
 Stern Anatol 51
 Sterna-Wachowiak Sergiusz 125
 Stroński Zdzisław 20, 31
 Strzebiński Władysław 36
 Szapocznikow Alina 33
 Szarzyński Sęp Mikołaj 233
 Szczepański Jan Józef 242
 Szekspir (Shakespeare) William 122, 133, 137, 152, 171, 224–225, 238
 Szkłowski Wiktor 5
 Szulc Tadeusz 200
 Szymanowski Karol 126, 202
 Szyborska Wiśława 4–5, 56, 105, 222–223, 226
 Szwejkowski Zygmunt 161
 Szymański Wiesław Paweł 4
 Świerczewski Karol 49
 Święch Jerzy 5, 180, 215
 Tanalska Anna 115
 Tatarkiewicz Władysław 94, 120, 195, 208, 212
 Tetmajer Przerwa Kazimierz 167
 Tołstoj Lew 163
 Topornicki Karol zob. Gajcy Tadeusz
 Trzebiński Andrzej 20, 31
 Trznadel Jacek 40–41, 45, 49
 Tucydides 229–230, 235
 Turowicz Maria 67
 Tuwim Julian 17, 35, 41, 48, 68, 82–83, 88–89, 95, 129, 151–165, 199, 203, 234, 251
 Tycjan (właśc. Tiziano Vecellio) 207
 Tynianow Jurij 5, 115, 127
 Uniłowski Zbigniew 126
 Urgacz Tadeusz 45
 Valéry Paul 102, 112
 Vogler Henryk 4
 Wandurski Witold 38
 Warneńska Monika 158
 Warren Austin 5, 109, 198
 Waśkiewicz Andrzej K. 102
 Wat Aleksander 55, 132
 Ważyk Adam 34, 41, 43, 45, 48, 53–54, 83, 131, 153, 159–160, 237
 Weinsberg Adam 196
 Weiss Tomasz 108
 Welke René 109, 121, 198
 Whorf Benjamin Lee 78
 Wiech zob. Wiechecki Stefan
 Wiechecki Stefan 152
 Wiener Norbert 92, 118
 Winogradow Wiktor 114
 Wirpsza Witold 61, 82–83, 92–96, 104, 127, 151, 201–204
 Witzak Tadeusz 161
 Witkacy zob. Witkiewicz Stanisław Ignacy
 Witkiewicz Stanisław Ignacy 30, 54, 126–127, 145, 222, 251
 Witkowski Tadeusz 135
 Wierzyński Kazimierz 136–137, 139–141, 165, 205
 Wittlin Józef 18
 Włodek Ignacy 198
 Wojacek Rafał 76, 105, 124, 128
 Wojtasiewicz Olgierd 92
 Wölfflin Heinrich 20
 Woroszyński Wiktor 44–45, 66, 105, 116, 131
 Wyka Kazimierz 5, 19–20, 24–27, 30, 33–34, 52–53, 55–56, 58–62, 65, 85, 102–104, 151, 162, 180, 182, 200, 228, 241

Wyka Marta 200–201, 207
Wyspiański Stanisław 122, 137–138, 145, 151, 184,
224–225

Zacharska Jadwiga 53, 75
Zagórski Jerzy 18, 20, 24
Zawada Andrzej 168
Zawieyski Jerzy 34
Zawodziński Karol Wiktor 34
Zegadłowicz Emil 18

Zimand Roman 40
Ziomek Jerzy 5–6, 18, 142

Żabicki Zbigniew 52
Żdanow Andriej 37, 47, 223
Żeleński-Boy Tadeusz 134
Żernicki Janusz 96, 99, 100
Żeromski Stefan 138, 215
Żółkiewski Stefan 37, 252
Żurowski Maciej 109